

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “การกำหนดรูปแบบสัญญาที่เหมาะสมในการจัดซื้อข้าวน้ำนมในจังหวัดนครปฐม (Determination on an Appropriate Contract Farming on the Procurement of Young Rice in Nakhon Pathom Province)” โดยในการศึกษาครั้งนี้ หน่วยตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเกษตรกรจำนวน 19 ราย ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอนครชัยศรี และอำเภอกำแพงแสนในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวน้ำนมที่ขึ้นทะเบียนไว้กับบริษัทเอกชนอยู่แล้ว

จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไปของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการผลิตข้าวน้ำนม วิเคราะห์เปรียบเทียบต้นทุน ผลตอบแทน และวิเคราะห์ความเสี่ยงในการผลิตข้าวเพื่อจำหน่ายเป็นข้าวน้ำนมเปรียบเทียบกับการผลิตข้าวเพื่อจำหน่ายเป็นข้าวเปลือก และศึกษารูปแบบสัญญาซื้อขายและข้อตกลงในการผลิตข้าวน้ำนมที่เหมาะสมในจังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 68.12 อายุเฉลี่ย เท่ากับ 46 ปี มีการศึกษาไม่สูงมาก คือในระดับประถมศึกษามากที่สุดถึงร้อยละ 78.95 ครอบครัวของเกษตรกรเป็นครอบครัวขนาดกลาง เฉลี่ย 5 คนต่อครัวเรือน โดยส่วนใหญ่คนในครอบครัวสามารถทำงานได้แล้ว มีอาชีพหลัก คือ การทำนา โดยจะทำนา ปีละ 2 ครั้ง และมีอาชีพรอง คือ ทำสวน และ รับจ้าง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีขนาดเนื้อที่ถือครองเฉลี่ยครัวเรือนละ 21.74 ไร่ ที่ดินส่วนใหญ่เป็นของตนเองเฉลี่ยต่อครัวเรือน 19.89 ไร่ ที่เหลือก็เป็นที่เช่าทำนาและเป็นที่ดินทำฟรี โดยเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ใช้พื้นที่ในการทำนามากที่สุดเฉลี่ย 19.21 ไร่ ต่อครัวเรือน ใช้พื้นที่ในการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 9.79 ไร่ และใช้พื้นที่ในการผลิตข้าวน้ำนมเฉลี่ย 9.42 ไร่ ซึ่งเกษตรกรใช้ที่ดินสำหรับการผลิตข้าวเปลือกมากกว่าการผลิตข้าวน้ำนม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการมีเหตุผลในการตัดสินใจปลูกข้าวน้ำนม 3 ปัจจัย คือ มีการประกันราคารับซื้อ มีการ

จัดกรรมารับซื้อถึงที่นาของเกษตรกร และเรื่องของการชำระเงินที่รวดเร็วและตรงเวลาของบริษัทรับซื้อ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ที่มีการกู้เงินเพื่อการลงทุน ส่วนใหญ่ทำการกู้ยืมจากเงินกองทุนหมู่บ้าน เฉลี่ยดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ร้อยละ 10.82 มีหนี้สินเฉลี่ย 10,684.21 บาท/ครัวเรือน ซึ่งดอกเบี้ยที่เกษตรกรผู้ผลิตข้าวเปลือกและข้าวน้ำนมจ่ายต่อปี 1,155.79 บาท/ครัวเรือน เงินต้นที่จ่ายต่อปี 8,236.84 บาทต่อครัวเรือน และเงินต้นคงเหลือเฉลี่ยเท่ากับ 2,447.37 บาทต่อครัวเรือน โดยเหตุผลที่กู้ยืมเงินของเกษตรกรพบว่า ส่วนใหญ่กู้ยืมเงินเพื่อใช้สำหรับการทำนา เช่น ซื้อเมล็ดพันธุ์พืช ซื้อวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำนา

ผลวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ สรุปได้ว่า เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่อกิโลกรัมของข้าวน้ำนมในช่วงนาปีต่ำกว่านาปีเล็กน้อย เนื่องจากในช่วงนาปีเกษตรกรได้รับผลผลิตข้าวน้ำนมมากกว่าในช่วงนาปี แต่ต้นทุนไม่ว่าจะเป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสดมีความใกล้เคียงกัน โดยนาปีสูงจะสูงกว่า ส่วนผลตอบแทนที่ได้รับจากการขายข้าวน้ำนม พบว่าในช่วงนาปีเกษตรกรจะมีกำไรมากกว่าในช่วงนาปี แต่สำหรับข้าวเปลือกต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกในช่วงนาปีต่ำกว่านาปีเล็กน้อย และผลตอบแทนที่ได้รับจากการขายข้าวเปลือกในช่วงนาปีสูงกว่าในช่วงนาปี เพราะปริมาณผลผลิตข้าวเปลือกและราคาที่ได้รับในช่วงนาปีสูงกว่า ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตข้าวน้ำนมและข้าวเปลือก จะเห็นว่าต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกจะสูงกว่าข้าวน้ำนม ถึงแม้ว่าคิดเป็นต้นทุนต่อกิโลกรัมแล้วต้นทุนข้าวเปลือกจะต่ำกว่าถึง 2 เท่าก็ตาม ทั้งนี้เพราะ น้ำหนักข้าวน้ำนมมีน้ำหนักเบากว่าข้าวเปลือก เมื่อนำมาคำนวณเป็นต้นทุนต่อกิโลกรัมจึงมีต้นทุนสูงกว่า แต่ราคาของข้าวน้ำนมก็มีราคาสูงกว่าถึง 3 เท่าของราคาข้าวเปลือก ทำให้รายได้ กำไรสุทธิ และกำไรที่เป็นเงินสดสุทธิ ของการผลิตข้าวน้ำนมจึงสูงกว่าข้าวเปลือกมาก ดังนั้นสรุปได้ว่าการผลิตข้าวน้ำนมมีความคุ้มค่ากว่าการผลิตข้าวเปลือก

ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงของเกษตรกรในการผลิตข้าวเปลือกและข้าวน้ำนม พิจารณาจากค่าเฉลี่ยของผลผลิตและราคาผลผลิตที่เกษตรกรได้รับทั้งในช่วงนาปีและนาปี พบว่า ด้านผลผลิต การผลิตข้าวน้ำนมมีความเสี่ยงน้อยกว่าการผลิตข้าวเปลือก โดยเมื่อพิจารณาจากค่าความแปรปรวน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนของผลผลิตข้าวน้ำนม ซึ่งมีค่าต่ำกว่าการผลิตข้าวเปลือกทั้งในช่วงนาปีและนาปี ซึ่งหมายความว่า ในการผลิตข้าวน้ำนมเกษตรกรจะมีโอกาสได้ผลผลิตตามที่คาดหมายมากกว่าการผลิตข้าวเปลือก ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงในด้านราคาที่เกษตรกรได้รับก็เช่นกัน ราคาข้าวน้ำนมที่เกษตรกรได้รับมีความผันผวนน้อยกว่าราคาข้าวเปลือกที่เกษตรกรได้รับทั้งในช่วงนาปีและนาปี ในการผลิตข้าวน้ำนม

เกษตรกรจะมีโอกาสได้ราคาตามที่คาดหมายมากกว่าการผลิตข้าวเปลือก ซึ่งถ้าเกษตรกรตกลงทำสัญญาซื้อขายกับผู้รับซื้อซึ่งมีการกำหนดราคารับซื้อที่แน่นอนแล้ว เกษตรกรผู้ผลิตข้าวน้ำนมก็ จะไม่มีความเสี่ยงจากราคาที่ได้รับ เพราะผู้รับซื้อ มีการประกันราคาให้แน่นอน อีกทั้งผู้รับซื้อ ก็ สามารถควบคุมต้นทุนการผลิตของโรงงานได้ เนื่องจากเปลี่ยนการรับซื้อข้าวน้ำนมแบบราคาเหมา ไร มาเป็นแบบราคาต่อกิโลกรัม ซึ่งมีความเป็นธรรมกว่า

การกำหนดรูปแบบสัญญาซื้อขายและข้อตกลงในการผลิตข้าวน้ำนมที่เหมาะสม

สิ่งที่ต้องกำหนดในสัญญาซื้อขายข้าวน้ำนมมี สรุปได้ดังนี้

- 1) ปริมาณผลผลิตและพันธุ์ข้าว ต้องกำหนดปริมาณพื้นที่ขั้นต่ำที่เกษตรกรจะต้องทำการผลิตข้าวน้ำนม เพื่อสามารถคาดการณ์ผลผลิตที่ได้ และเหมาะสมกับการจัดรถรับวัตถุดิบไปรับ
- 2) มาตรฐานคุณภาพผลผลิต สัญญาจะต้องกำหนดลักษณะ คุณภาพของข้าวน้ำนมที่รับซื้อ และเกณฑ์การให้ราคาในกรณีที่ข้าวน้ำนมไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด
- 3) ราคารับซื้อและการชำระเงิน จะต้องกำหนดราคารับซื้อที่เหมาะสม กำหนดสถานที่ชั่ง น้ำหนัก และผู้รับซื้อข้าวน้ำนมจะต้องออกเอกสารการรับข้าวน้ำนมให้เกษตรกรไว้เป็นหลักฐานในการตรวจสอบ และกำหนดการชำระเงินไว้อย่างชัดเจน เพื่อสร้างความมั่นใจให้เกษตรกรในการขายข้าวน้ำนม
- 4) การช่วยเหลือและสนับสนุน ผู้รับซื้อข้าวน้ำนมควรมีการให้ความช่วยเหลือในด้านการผลิต การให้สินเชื่อ การจัดหาปัจจัยการผลิต และการช่วยเหลือทางเทคนิค เช่น การฝึกอบรม การส่งเสริม รวมทั้งการสนับสนุนพนักงานส่งเสริมในการช่วยแก้ปัญหาให้ การช่วยเหลือหลังการเก็บเกี่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกษตรกรสามารถผลิตข้าวน้ำนมได้อย่างมั่นใจ และได้ผลผลิตตามที่คาดหมาย
- 5) การควบคุมกระบวนการผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะต้องทำการจดบันทึกทางทำงานในทุกขั้นตอน ในสมุดบันทึกการทำงาน ตั้งแต่เริ่มเตรียมเมล็ดพันธุ์ ไปจนถึงดูแล และเก็บ

เกี่ยว โดยทำการบันทึก วัน เวลา ที่ทำกิจกรรม จำนวนวัสดุ และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ใช้ไป โดยเจ้าหน้าที่ของบริษัทจะเข้าเยี่ยมและขอตรวจสอบทุกครั้ง

6) เหตุสุดวิสัย กรณีการเกิดเหตุสุดวิสัย จนมีผลต่อ การขายผลิตข้าวน้ำนมให้ เช่น ภัยธรรมชาติ เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง ไม่ถือเป็นความผิดของเกษตรกร เกษตรกรไม่ต้องรับผิดชอบต่อ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเมื่อเหตุการณ์กลับสู่สภาวะปกติ ให้เกษตรกรผลิตข้าวน้ำนมส่งให้บริษัทได้ตามปกติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ทำให้ได้ข้อเสนอแนะต่างๆ สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องและเป็นแนวทางสำหรับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวน้ำนมและบริษัทที่รับซื้อสำหรับแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์น้ำนมข้าว ตลอดจนภาครัฐที่รับผิดชอบดูแล และผู้สนใจทั่วไป ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่า การกำหนดรูปแบบสัญญาซื้อขายข้าวน้ำนมที่เหมาะสม จำเป็นจะต้องทราบถึงข้อมูลการผลิตข้าวอย่างละเอียด เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มากำหนดรูปแบบสัญญาเงื่อนไขที่มีความเป็นธรรมกับผู้ซื้อและผู้ขายได้

2. ผู้ศึกษาจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในกิจกรรมการผลิตข้าว การกำหนดรูปแบบสัญญาซื้อขาย เพื่อที่จะกำหนดรูปแบบสัญญาซื้อขายข้าวน้ำนมที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจผลิตข้าวน้ำนมได้ง่าย และมีรายได้จากการขายข้าวน้ำนมมากกว่า ไม่มีค่าเสียโอกาสในการลงทุน เพราะการลงทุนผลิตข้าวน้ำนมเป็นทางเลือกที่ดีกว่า การผลิตข้าวเปลือก

3. พี่ชชนิคอื่น ที่จะทำสัญญาควรมีการศึกษาในเรื่องการผลิต ต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนอย่างละเอียด เพื่อ สามารถที่จะ กำหนดรูปแบบสัญญาที่เหมาะสมทั้งผู้ซื้อและผู้ขายได้ โดยเฉพาะพี่น้องอื่นๆที่ทางรัฐส่งเสริมให้ปลูก

4. การกำหนดราคาซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรควรกำหนดราคาซื้อเป็นน้ำหนักและคุณภาพมากกว่าการซื้อแบบเหมา เพราะจะทำให้เกษตรกรเอาใจใส่ในคุณภาพและปริมาณของผลผลิตมากกว่าการรับซื้อแบบเหมาตามพื้นที่เพาะปลูก